

SIEĆ NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Materiał opracowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Warszawie

Materiał współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach II Schematu Pomocy Technicznej „Krajowa Sieci Obszarów Wiejskich”

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Sprawozdanie z realizacji Planu operacyjnego KSOW na lata 2018-2019 w zakresie SIR i funkcjonowania SIR

Cel główny i cele szczegółowe SIR

Wspieranie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich.

Cele szczegółowe SIR:

1. Ułatwianie tworzenia oraz funkcjonowania sieci kontaktów pomiędzy rolnikami, podmiotami doradczymi, jednostkami naukowymi, przedsiębiorcami sektora rolno-spożywczego oraz pozostałymi podmiotami wspierającymi wdrażanie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.
1. Ułatwianie wymiany wiedzy fachowej oraz dobrych praktyk w zakresie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.
3. Pomoc w tworzeniu grup operacyjnych na rzecz innowacji oraz pomoc w opracowaniu projektów przez grupy operacyjne i partnerstwa na rzecz innowacji.

Struktura zatrudnienia

Osoby wykonujące zadania na rzecz SIR zatrudnione są w Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz w 16 Wojewódzkich Ośrodkach Doradztwa Rolniczego

- 4 koordynatorów Sieci na poziomie krajowym,
- 21 koordynatorów Sieci na poziomie wojewódzkim,
- 6 brokerów innowacji na poziomie krajowym,
- 17 brokerów innowacji na poziomie wojewódzkim.

Do prawidłowego funkcjonowania SIR niezbędne jest wsparcie pozostałych pracowników Ośrodków: księgowych, specjalistów od zamówień publicznych, pracowników merytorycznych, doradców zatrudnionych w TZDR.

Współpraca międzynarodowa m.in. Europejskim partnerstwem innowacyjnym na rzecz zrównoważonego i wydajnego rolnictwa EIP-AGRI

- Udział w 2 spotkaniach Subgrupy ds. Innowacji.
- Udział w 2 spotkaniach Grupy Fokusowej EIP-ARI.
- Udział w 2 wydarzeniach organizowanych przez EIP-AGRI.
- Przekazywanie do Punktu Kontaktowego EIP-AGRI informacji na temat działających w Polsce Grup Operacyjnych EPI.
- Udział w 3 spotkaniach Grupy Roboczej AKIS przy SCAR.
- Udział w konferencji organizowanej przez DG AGRI.
- Udział w 2 spotkaniach organizowanych przez Finpro działające przy Ambasadzie Finlandii.
- Umożliwiono udział przedstawiciela wojewódzkiego SIR w międzynarodowym szkoleniu (jako reprezentanta Polski)

EIP-AGRI w Polsce: przeciwdziałanie przymrozkom w produkcji owoców

W czerwcu 2018 w Warszawie odbyło się spotkanie Grupy Fokusowej w ramach EIP-AGRI w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania przymrozkom w produkcji owoców.

Głównym zadaniem grupy jest zidentyfikowanie istniejących metod i narzędzi oraz sposobów ich wykorzystania do lepszego przewidywania i podejmowania działań w celu ochrony owoców przed mrozem; ocena dobrych praktyk z różnych obszarów europejskich, w szczególności biorąc pod uwagę doświadczenia rolników i doradców.

- ✓ W ramach spotkania grupy, odbyła się wizyta studyjna w rejonie grójeckim, zorganizowana przez CDR o/Radom.
- ✓ Wizyta ta miała na celu zaprezentowanie polskich praktyk w przeciwdziałaniu negatywnym skutkom występowania przymrozków.
- ✓ Członkowie grupy odwiedzili jednego z sadowników z okolic Grójca, który zaprezentował swoje działania i technologie, które wykorzystuje w ramach działań ograniczających występowanie

Mateusz Sękowski
from Agricultural
Advisory Center in
Brwinów Branch
Office in Radom
visiting Piotr's
orchard

Spring frosts are particularly dangerous when the trees are in flower.

More information on frost damage

The EIP-AGRI Focus Group 'Protecting fruit production from frost damage' visited Piotr's orchard during their first meeting in June 2018. The 20 experts held their second meeting end November. They will continue to work on the minipapers and the Focus Group report is scheduled to be published in 2019.

Horizon 2020 Thematic Network on frost damage

- EUFRUIT ^{MAA} - EU Fruit Network: [website](#) - [CORDIS](#) (2015)
- INNOSETA (MAA) - Accelerating Innovative practices for Spraying Equipment, Training and Advising in European agriculture through the mobilization of Agricultural Knowledge and Innovation Systems: [website](#) - [CORDIS](#) (2017)

Thematic networks are multi-actor projects which collect existing knowledge and best practices on a given theme to make it available in easily understandable formats for end-users such as farmers, foresters, advisers etc. More information on www.eip-agri.eu

Gromadzenie i upowszechnianie informacji na temat EIP-AGRI

- Przekazano 12 numerów newsletter'a EIP-AGRI pracownikom CDR i ODR wykonującym zadania na rzecz SIR, a także rozprzestrzeniano informacje o wydanych numerach za pośrednictwem strony internetowej SIR, oraz portali społecznościowych SIR (Facebook i Twitter).
- Rozpowszechniono ponad 40 informacji na temat działalności EIP-AGRI oraz odkryć naukowych, nowych technologii mających znaczenie dla innowacji, a także dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacji (informacje o przedsięwzięciach z innych niż Rzeczpospolita Polska państw) za pośrednictwem strony internetowej SIR, oraz portali społecznościowych SIR (Facebook i Twitter).

Współpraca między jednostkami tworzącymi Sieć

Spotkania informacyjno-szkoleniowe dla pracowników CDR i WODR wykonujących zadania na rzecz SIR:

- 22 - 23 maja 2018 r. – 36 uczestników / Gdańsk
- 6 grudnia 2018 r. – 39 uczestników / Brwinów

Spotkania dla brokerów innowacji:

- 5 - 6 kwietnia 2018 r. – 50 uczestników / Brwinów
- 21 - 22 maja – 44 uczestników / Gdańsk
- 10 - 12 września 2018 r. – 44 uczestników / Zielona Góra
- 6 - 7 grudnia 2018 r. – 39 uczestników / Brwinów

Konsultacje telefoniczne i e-mailowe ze specjalistami ds. innowacji oraz brokerami innowacji: średnio ok 3 razy dziennie

Bazy danych SIR

PARTNERZY SIR

- Zarejestrowano 71 nowych Partnerów SIR (łącznie 783 Partnerów)

Grupy operacyjne

- Wprowadzono 8 projektów realizowanych przez Grupy Operacyjne (łącznie 8 projektów)

Prace naukowo-badawcze

- Wprowadzono 197 rekordów dotyczących wyników badań naukowych i prac rozwojowych (łącznie 219 prac badawczych)

Innowacyjne rozwiązania

- Wprowadzono 49 rekordów w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich (łącznie 112 przykładów innowacyjnych rozwiązań)

Operacje realizowane przez partnerów

- Wprowadzono 16 rekordów operacji realizowanych przez Partnerów KSOW (łącznie 25 operacji)

Promocja SIR

- Strona internetowa -

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Strona internetowa zaprojektowana i administrowana przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Strona internetowa współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

O SIR AKTUALNOŚCI WYDARZENIA PARTNERZY SIR LISTA BROKERÓW BAZY DANYCH SIR DZIAŁANIE „WSPÓŁPRACA” AKTY PRAWNE

Styczeniowe wydanie newslettera EIP-AGRI

9 stycznia 2019 Redaktor SIR

Zachęcamy do zapoznania się ze stycynowym wydaniem newslettera EIP-AGRI na stronie internetowej

Grupa Operacyjna EPI-Boguchwała

7 stycznia 2019 Redaktor SIR

Zachęcamy do zapoznania się z wdrażanymi przez Grupę Operacyjną EPI - Boguchwała innowacyjnymi rozwiązaniami w zakresie uprawy róż w gospodarstwie ogrodniczym w Boguchwałach. Zakres prac związanych z projektem jest dość szeroki, obejmuje zarówno

SIR na YouTube

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

- Uruchomienie odrębnej strony internetowej poświęconej SIR. Strona zawiera wszystkie niezbędne informacje dotyczące SIR, w tym jej podstawowe cele i zadania, wydarzenia realizowane przez Sieć, bazy danych, aktualności z zakresu innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich itd.
- Ilość udostępnionych informacji w zakładce „Aktualności” : 86
- wprowadzono 98 wpisów w zakładce „Wydarzenia”
- Udostępniono dane dotyczące 8 projektów Grup Operacyjnych
- Udostępnione i aktualizowane odrębne zakładki dotyczące SIR na stronach internetowych Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego

Promocja SIR - portale społecznościowe-

<https://www.facebook.com/SiecSIR/>

- Ilość polubień profilu SIR – nowych polubień 150 (łącznie 819 polubień)
- Ilość udostępnionych informacji – nowych postów 377
- Bieżące informowanie na portalu o innowacjach w rolnictwie i na obszarach wiejskich

https://twitter.com/SIR_siec

- Ilość obserwujących profil SIR – nowych 28 (łącznie 48 obserwujących)
- Ilość udostępnionych informacji/Tweetów – 390
- Bieżące informowanie na portalu o innowacjach w rolnictwie i na obszarach wiejskich

Promocja SIR

Artykuły o SIR wydawane w prasie - przykłady

Broszury i publikacje - przykłady

Zielona opieka

Wieloletnia rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich

Współpraca po drugiej stronie Tatr

Warto wiedzieć

Współpraca po drugiej stronie Tatr

Wyjazd studyjny miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca”, a także zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

Współpraca po drugiej stronie Tatr

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

Współpraca po drugiej stronie Tatr

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

Współpraca po drugiej stronie Tatr

Wyjazd studyjny miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca”, a także zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

Współpraca po drugiej stronie Tatr

Wyjazd studyjny miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca”, a także zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

WSPIERANIE INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ POPRZEZ DZIAŁANIE „WSPÓLPRACA” ORAZ SIĘĆ NA RZECZ INNOWACJI W ROLNICTWIE I NA OBSZARACH WIEJSKICH (SIR)

Budowanie sieci partnerstw w celu wdrażania innowacji w zakresie wprowadzania do obrotu żywności wysokiej jakości

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czym jest Smart Farming i dlaczego rolnictwo Smart? Jak to działa?

Działanie „Współpraca” - będą zmiany

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

Współpraca po drugiej stronie Tatr

Wyjazd studyjny miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca”, a także zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

Soja – bohaterka wyjazdu studyjnego

Współpraca po drugiej stronie Tatr

Wyjazd studyjny miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca”, a także zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

W ramach realizacji Planu Operacyjnego Krajowej Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie „Zielonej Wsi i Rozwoju Obszarów Wiejskich” LCOOR w Katowicach organizacja ośrodków doradztwa rolniczego w ramach projektu „Współpraca” wyjechała na wyjazd studyjny do Czeków w województwie małopolskim. Wyjazd miał na celu pogłębienie wiedzy na temat działania „Współpraca” i zapoznanie uczestników z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czeków.

MAŁOPOLSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO Z SIĘDZIBĄ W KARNIOWICACH

INNOWACYJNE TECHNOLOGIE W PRZETWÓRSTWIE MIĘSNYM NA POZIOMIE GOSPODARSTWA ROLNEGO

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

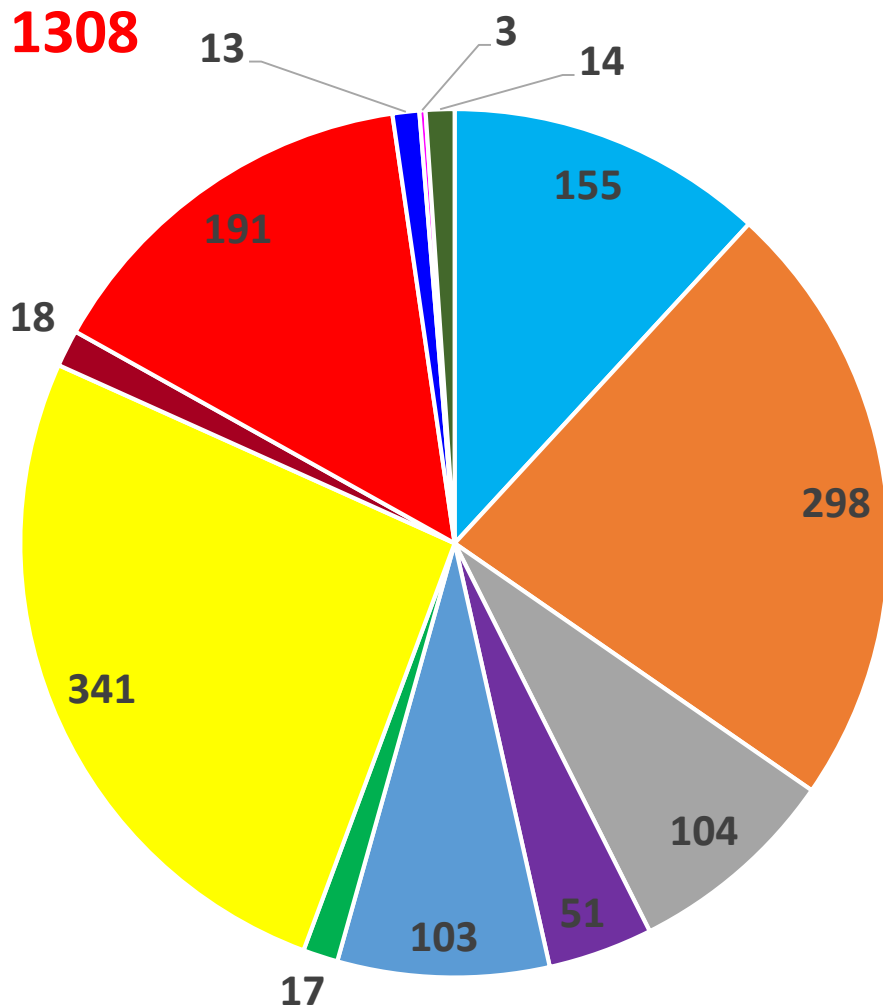
JAK PODNIŚĆ OPŁACALNOŚĆ PRODUKCJI ŻYWCA WOLOWEJEGO

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działalność promocyjna SIR realizowana przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego

Liczba poszczególnych aktywności
związanych z działalnością SIR

1. Artykuły/informacje zamieszczane w prasie branżowej, w tym w czasopiśmie WODR, związane z SIR
2. Artykuły/informacje zamieszczane na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych, związane z SIR
3. Pozostałe formy promocji SIR np. udział pracowników SIR w wydarzeniach organizowanych przez ODR /m.in. targi, wystawy, filmy/
4. Zorganizowane spotkanie informacyjno-szkoleniowe dla pracowników ODR dot. tematyki SIR
5. Spotkanie informacyjno-promocyjne SIR:
  - organizowane przez pracowników Sieci
5. Spotkanie informacyjno-promocyjne SIR:
  - organizowane przez instytucje/osoby spoza Sieci
6. Spotkanie dotyczące działania współpraca:
  - Organizowane przez brokera lub koordynatora
6. Spotkanie dotyczące działania współpraca:
  - Organizowane przez instytucję/osobę spoza Sieci
7. Udział w spotkaniach/konferencjach/warsztatach organizowanych przez EIP-AGRI, KSOW, SIR, partnerów Sieci oraz pozostałe jednostki/organizacja zajmujące się tematem innowacji (poza spotkaniami wymienionymi w punkcie 5 i 6)
8. Partnerzy Sieci - Podpisane porozumienia o współpracy (w danym okresie sprawozdawczym)
9. Zidentyfikowane dobre praktyki w zakresie wdrażania innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich z terenu województwa
10. Prace badawczo-rozwojowe w województwie /dane otrzymane od instytucji badawczo-naukowych/

Udział w tworzeniu i opiniowaniu dokumentów związanych z KSOW w tym SIR

- Opiniowano 6 projektów aktów prawnych.
- Opiniowano 1 komplet projektów dokumentów dotyczących konkursu KSOW nr 3/2019.
- Opracowano 2 projekty dokumentów wewnętrznych związanych z funkcjonowaniem SIR.
- Udział w przygotowywaniu i procesowaniu wniosków z Centrali i Oddziałów CDR o przyznanie pomocy technicznej oraz o płatność w ramach Pomocy Technicznej PROW 2014-2020 składanych do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa:
  - złożenie 4 Wniosków o przyznanie pomocy na łączną kwotę **2 051 534,72 zł**;
  - odpowiedź na 5 korekt Wniosku o przyznanie pomocy;
  - złożenie 9 Wniosków o płatność na łączną kwotę **2 152 042,77 zł**;
  - złożenie 1 wniosku o płatność na łączną kwotę **1 152 042,77 zł**;

Grupy Operacyjne EPI, które rozpoczęły realizację projektu w 2018 r.

1. Ferma Drobiu Trzy Koguty

Opracowanie i wdrożenie innowacji opartej na zgłoszeniu patentowym dotyczącej udoskonalenia procesu produkcji jaj kurzych
czas realizacji projektu: od 23-05-2018 do 22-05-2020

2. Agroinnowacja

Współpraca w zakresie poprawy efektywności produkcji bydła opasowego poprzez zastosowanie wysokojakościowej paszy objętościowej otrzymywanej w okresie międzyplonu oraz uprawę kukurydzy po zbiorze międzyplonu jako alternatywny dochód i pasza objętościowa w gospodarstwach rolnych
czas realizacji projektu: 06-11-2018 do 10-06-2020

3. Pradawne Ziarno

Innowacje w uprawie, przetwórstwie i wprowadzaniu na rynek pierwotnych form pszenic okrągłoziarnowej i perskiej o podwyższonej wartości odżywczej
czas realizacji projektu: 15-05-2018-05 do 31-03-2021

Grupy Operacyjne EPI, które rozpoczęły realizację projektu w 2018 r.

4. ModernHatchEPI.eu

Wzrost konkurencyjności na rynku poprzez wdrożenie innowacyjności produktowej, procesowej, technologicznej i marketingowej związanej z wylęgiem piskląt

czas realizacji projektu: od 15-05-2018 do 14-05-2019

5. Moja Soja

Soja w województwach kujawsko-pomorskim i wielkopolskim - innowacyjne rozwiązania dla gospodarstw rolnych

czas realizacji projektu: od 18-05-2018 do 31-12-2019

6. Original Food

Zaimplementowanie i dostosowanie do warunków klimatyczno-glebowych Polski innowacyjnej technologii produkcji owoców z zamkniętym systemem nawadniania i biofortyfikacji jodem i selenem na przykładzie żurawiny

czas realizacji projektu: od 13-06-2018 do 1-06-2020

Original Food

Grupy Operacyjne EPI, które rozpoczęły realizację projektu w 2018 r.

7. Agroleśnictwo w Dolinie Zielawy

Innowacyjny model produkcji, przetwórstwa i dystrybucji ziół w Dolinie Zielawy

czas realizacji projektu: od 12-06-2018-06-12 do 11-07-2021

Grupa Operacyjna
„Agroleśnictwo w Dolinie
Zielawy”

8. EPI – Boguchwała

Wzrost konkurencyjności na rynku poprzez wdrożenie innowacyjności procesowej, technologicznej i marketingowej związanej z uprawą róż w gospodarstwie ogrodniczym w Boguchwale

czas realizacji projektu: od 28-05-2018 do 27-02-2019

Więcej informacji o GO -> www.sir.cdr.gov.pl -> : Baza danych SIR -> Grupy Operacyjne EPI

Realizacja Planu operacyjnego KSOW na lata 2018-2019 w zakresie SIR

Zadania SIR objęte planami operacyjnymi realizowane są w ramach działania 2 i 5 Planu Działania:

Działanie 2: „Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich”:

- ułatwianie tworzenia oraz funkcjonowania sieci kontaktów pomiędzy rolnikami, podmiotami doradczymi, jednostkami naukowymi, przedsiębiorcami sektora rolno-spożywczego oraz pozostałymi podmiotami zainteresowanymi wdrażaniem innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich;
- ułatwianie wymiany wiedzy fachowej oraz dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Działanie 5: „Poszukiwanie partnerów KSOW do współpracy w ramach działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust.1 pkt. 13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW na lata 2014-2020 oraz ułatwianie tej współpracy”:

- pomocy w tworzeniu grup operacyjnych na rzecz innowacji oraz w opracowaniu projektów przez grupy operacyjne.

Konkurs nr 2/2018 dla Partnerów KSOW

- Dokonano oceny formalnej 17 wniosków złożonych na realizację operacji na poziomie krajowym.
- Dokonano oceny merytorycznej 11 wniosków złożonych na realizację operacji na poziomie krajowym.
- Dokonano oceny merytorycznej 34 wniosków złożonych na realizację operacji na poziomie wojewódzkim.
- Opracowano 1 listę rankingową ocenionych przez CDR operacji zgłoszonych przez partnerów KSOW w zakresie SIR (dla operacji zgłaszanych na poziomie krajowym i wojewódzkim).
- Opracowano 8 operacji własnych CDR w zakresie SIR (w tym 1 operację dodatkową zgłoszoną podczas zmian do Planu).
- Opracowano we współpracy z ODR 1 projekt Planu operacyjnego KSOW na lata 2018-2019 w zakresie SIR oraz 1 projekt zmian do tego Planu.

Operacje zrealizowane na poziomie krajowym

Działanie 2:

➤ 4 konferencje:

Współczesne wyzwania gospodarki wodnej na obszarach wiejskich: 140 uczestników

Forum „Sieciowanie Partnerów SIR”: 137 uczestników

III Forum Wiedzy i Innowacji: 190 uczestników

Możliwości przeprojektowania systemu upraw w gospodarstwach ekologicznych. Jak prowadzić nawożenie zgodnie z nowymi przepisami prawa azotanowego: 100 uczestników

łącznie uczestników: 567

➤ 1 szkolenie:

Innowacyjne technologie w rolnictwie precyzyjnym.

łącznie uczestników: 31

➤ 1 publikacja naukowa:

Współczesne wyzwania gospodarki wodnej na obszarach wiejskich – cykl artykułów.

➤ 4 spotkania informacyjno – szkoleniowe dla brokerów innowacji oraz pracowników CDR i ODR wspierających prace związane z wdrażaniem działania „Współpraca”

łącznie uczestników: 177

Operacje zrealizowane na poziomie krajowym

Działanie 5:

➤ 2 szkolenia:

Partnerstwo dla rozwoju II (x2)

łączna ilość uczestników: 123

➤ 1 publikacje / broszura :

Broszura Wspieranie innowacyjnych rozwiązań poprzez działanie „Współpraca” oraz Sieć na rzecz

innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. nakład: 10 000

➤ 3 operacje Partnera KSOW (5 konferencji, 1 broszura, 3 wyjazdy studyjne, 1 spotkanie):

Promocja innowacji w hodowli bydła mięsnego podczas Europejskich Targów hodowlanych w

Clermont-Ferrand: 50 uczestników

Cykl konferencji w zakresie innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwach rolnych: 200 uczestników

Budowanie Sieci Partnerstw w celu wdrażania innowacji w zakresie wprowadzania do obrotu

żywności wysokiej jakości: 80 uczestników

Operacje zrealizowane na poziomie krajowym - przykłady

Organizator: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Warszawie

Konferencja 2-dniowa pn. Forum „Sieciowanie Partnerów SIR”

- Termin: 13-14 listopada 2018 roku, Warszawa
- Uczestnicy: **137 osób** - partnerzy zarejestrowani w bazie SIR (przedstawiciele nauki, rolnicy, doradcy publiczni oraz komercyjni, przedsiębiorcy działający na rzecz rolnictwa)
- Zakres tematyczny:
  - ❖ panele sieciujące, które umożliwiły każdemu z uczestników zabranie głosu, nawiązanie bezpośrednich kontaktów z innymi Partnerami Sieci, a także wymianę doświadczeń, wiedzy i opinii w zakresie wdrażania i wspierania innowacji w rolnictwie, produkcji żywności i na obszarach wiejskich.
  - ❖ wystąpienia Partnerów SIR, którzy podzielili się swoimi doświadczeniami oraz działaniami w zakresie wspierania innowacji.
  - ❖ Wystąpienia przedstawicieli 4 Grup Operacyjnych EPI, które otrzymały wsparcie w ramach pilotażowego naboru do działań „EPI-Nowy”, „EPI-Boguchwała”, „ModernHatchEPI.eu” oraz „M

Operacje zrealizowane na poziomie krajowym – przykłady operacji partnerskich

Organizator: **Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie**

Spotkanie, wyjazd studyjny, konferencja, broszura

Budowanie Sieci Partnerstw w celu wdrażania innowacji w zakresie wprowadzania do obrotu żywności wysokiej jakości

- Termin: 10-15 września 2018 roku
- Uczestnicy: 80 osób - przedstawiciele inspekcji weterynaryjnej i sanitarnej, samorządu rolniczego oraz rolnicy i doradcy z czterech województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, mazowieckiego i dolnośląskiego.
- Zakres tematyczny:
spotkanie informacyjno-szkoleniowe poświęcone tematyce SIR, EIP-AGRI oraz działaniu „Współpraca” z PROW 2014-2020, konferencja podsumowująca wyjazd i wymiana spostrzeżeniami i poglądami. Wizyty studyjne w Czechach i Austrii oraz na Słowacji w Węgrzech, dotyczące m.in. produkcji żywności przez odwiedzane gospodarstwa zajmujące się wytwarzaniem produktów mlecznych, olejów, win.

Operacje zrealizowane w województwie dolnośląskim

Działanie 2:

➤ 3 warsztaty:

Dolnośląskie warsztaty serowarskie.

Wiejskie usługi opiekuńcze – innowacyjna forma przedsiębiorczości .

Innowacje w praktyce – cykl warsztatów polowych: rzepak, soja, kukurydza.

➤ 1 seminarium

Wiejskie usługi opiekuńcze – innowacyjna forma przedsiębiorczości.

Działanie 5:

➤ 1 seminarium:

Innowacyjne wykorzystanie zasobów Dolnego Śląska w celu poprawy jakości życia w regionie –

PROW 2014-2020 Działanie „Współpraca”.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 wyjazd studyjny)

Dolny Śląsk. Zielona dolina żywności i zdrowia – wyjazd studyjny partnerów KSOW.

Operacje zrealizowane w województwie dolnośląskim - przykłady

Organizator: Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu

Warsztaty polowe:

„Innowacje w praktyce – cykl warsztatów polowych: rzepak, soja, kukurydza”

- **Termin:** 22.08.2018 r. (rzepak), 06.09.2018 (soja), 05.10.2018 (kukurydza)
- **Uczestnicy:** liczba 90 – producenci rolni, rolnicy, doradcy rolniczy, przedstawiciele jednostek naukowo-badawczych
- **Tematyka:** przedstawienie innowacyjnych technik stosowanych w siewie soi, rzepaku i kukurydzy. Dodatkowo warsztaty wykorzystano do promocji istniejącego potencjału instytucji naukowych, dydaktycznych i doradztwa, a także doświadczenia producentów rolnych. Część teoretyczna dotyczyła przygotowania gleby, nawożenia oraz chemicznej ochrony związanej ze stosowaniem środków ochrony roślin.

Operacje zrealizowane w województwie kujawsko-pomorskim

Działanie 5

➤ 4 szkolenia

Wspieranie procesu tworzenia partnerstw na rzecz innowacji w serowarstwie.
Wymogi środowiskowe a dochodowość gospodarstw mlecznych.

➤ 2 warsztaty

Wspieranie procesu tworzenia partnerstw na rzecz innowacji w serowarstwie.
Poprawa opłacalności produkcji żywca wołowego.

➤ 3 konferencje

Wspieranie procesu tworzenia partnerstw na rzecz innowacji w serowarstwie.
Wymogi środowiskowe a dochodowość gospodarstw mlecznych.
Poprawa opłacalności produkcji żywca wołowego.

➤ 2 wyjazdy studyjne

Wspieranie procesu tworzenia partnerstw na rzecz innowacji w serowarstwie.
Wymogi środowiskowe a dochodowość gospodarstw mlecznych.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (3 seminaria, 1 ekspertyza, 1 konferencja)

Innowacyjna produkcja zwierzęca na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Zwiększenie udziału wysokobiałkowych komponentów paszowych pochodzenia krajowego, w tym śruty rzepakowej w produkcji mleka, trzody chlewnej oraz bydła opasowego. Akronim INNOWACYJNE BIAŁKO.

Operacje zrealizowane w województwie kujawsko-pomorskim - przykłady

Organizator: Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

Szkolenie x 2, wyjazd studyjny, warsztaty, konferencja:

„Wspieranie procesu tworzenia partnerstw na rzecz innowacji w serowarstwie”

➤ **Termin:** 24 i 25.04 2018 r., 30.05.2018, 06.06.2018 r., 18-21.06.2018, 16.10.2018

➤ **Uczestnicy:** ilość: 2 x szkolenie – po 15 osób, wyjazd studyjny 15 osób, warsztaty 30 osób, konferencja 60 osób - rolnicy - hodowcy bydła mlecznego, doradcy rolniczy, pracownicy uczelni i jednostek naukowych, przedsiębiorcy.

➤ **Tematyka:**

✓ Zapoznanie uczestników z praktyką w zakresie produkcji serów farmerskich oraz wprowadzania ich na rynek w formie krótkich łańcuchów dostaw, a także prezentacja dobrych praktyk z tego zakresu. Omówienie problemów prawnych, higienicznych i sanitarnych dotyczących farmerskiego przetwórstwa mleka, przepisy i wymagane dokumenty przy legalizacji produkcji. Przedstawienie inicjatyw z południa Polski związanych ze sprzedażą bezpośrednią żywności prosto od rolnika.

✓ Wizyta w gospodarstwie produkującym produkty serowarskie

Operacje zrealizowane w województwie lubelskim

Działanie 2

➤ 2 stoiska informacyjno – promocyjne

Stoiska promocyjne nośnikiem informacji o Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

➤ 2 wyjazdy studyjne

Wyjazd studyjny do Austrii jako działanie na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla osób wdrażających innowacje na obszarach wiejskich.

Zakładanie plantacji winorośli. Uprawa winogron, produkcja wina, soków – alternatywą dla lubelskich rolników.

Działanie 5:

➤ 2 konferencje

Współpracą szansą na rozwój innowacyjnych metod uprawy i przetwórstwa ziół na Lubelszczyźnie.

Innowacje w chowie i hodowli bydła mięsnego.

➤ 1 wyjazd studyjny

Wyjazd studyjny do Czech – innowacyjne wdrożenia oraz doświadczenia w organizacji grup operacyjnych wśród Czeskich sąsiadów.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (5 seminariów)

Współpraca szansą na rozwój obszarów wiejskich poprzez innowacje.

Operacje zrealizowane w województwie lubelskim - przykłady

Organizator: Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli

Wyjazd studyjny

„Wyjazd studyjny do Czech – innowacyjne wdrożenia oraz doświadczenia w organizacji grup operacyjnych wśród Czeskich sąsiadów”

➤ **Termin:** 20-22.08.2018 r.

➤ **Uczestnicy:** liczba osób 35 – rolnicy, doradcy rolniczy, przedsiębiorcy, przedstawiciele instytucji rolniczych, około rolniczych i naukowych, uczelni wyższych

➤ **Tematyka:**

Zapoznanie uczestników z tematem działania „Współpraca”, a także z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych na terenie Czech. Zapoznanie uczestników w praktyce z innowacyjnymi rozwiązaniami stosowanymi w rolnictwie na terenie Czech, a także z przykładami innowacji produktowych, procesowych i marketingowych, które są szansą dla zwiększenia wydajności, konkurencyjności oraz obniżenia kosztów produkcji.

Operacje zrealizowane w województwie lubuskim

Działanie 2:

➤ 5 szkoleń

Innowacyjne metody w produkcji roślinnej przyjazne środowisku naturalnemu.

Innowacje w technice ochrony roślin. Optymalna ochrona – minimalizacja pozostałości pestycydów.

Innowacje w produkcji pasz objętościowych dla bydła mlecznego.

Rzepak ozimy w mulczu – przez uproszczenie do innowacyjności.

Innowacje w produkcji trzody chlewnej.

➤ 2 konferencje

Innowacyjne metody w chowie bydła mięsnego zmierzające do produkcji wysokiej jakości markowego mięsa.

Innowacyjne metody w procesach przetwórczych owoców winorośli (wraz z warsztatami).

➤ 2 wyjazdy studyjne

Innowacyjne zwalczanie chwastów metodą elektroherbicydu.

Innowacje w chowie i hodowli bydła mięsnego na przykładzie francuskich doświadczeń.

Działanie 5:

➤ 1 wyjazd studyjny

Wyjazd studyjny pn. Poszukiwanie i przygotowanie potencjalnych członków grup operacyjnych w województwie lubuskim – na przykładzie dobrych praktyk z województwa kujawsko-pomorskiego.

Operacje zrealizowane w województwie lubuskim - przykłady

Organizator: Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku

Wyjazd studyjny do Francji:

„Innowacje w chowie i hodowli bydła mięsnego na przykładzie francuskich doświadczeń”

➤ **Termin:** 30.09. – 06.10.2018 r.

➤ **Uczestnicy:** liczba: 30 - rolnicy, hodowcy bydła mięsnego, doradcy rolniczy oraz przedsiębiorcy rolni.

➤ **Tematyka:**

- innowacyjne technologie w produkcji bydła mięsnego, doświadczenia francuskich hodowców, metody doboru właściwego buhaja do budowy stada oraz informacje w zakresie Działania „Współpraca” i Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.
- wizyta w Stacji Oceny Buhajów w Lanaud, stanowiącej centrum genetyczne słynne na całym świecie.
- udział uczestników w najważniejszych Targach Hodowlanych w Europie SOMMET DE L'ÉLEVAGE w Clermont-Ferrand.

Operacje zrealizowane w województwie łódzkim

Działanie 2:

➤ 3 wyjazdy studyjne

Innowacyjne metody wytwarzania produktów pochodzenia pszczelego oraz sposób doboru ziół do

produkcji ziołomiodów.

Nowoczesne technologie i problemy przy uprawie warzyw pod osłonami.

Wybrane przykłady tradycyjnego przetwórstwa produktów rolnych szansą na innowacyjny rozwój

małych gospodarstw w województwie łódzkim.

➤ 1 seminarium

Innowacyjne technologie wykorzystywane przy budowie oraz wyposażeniu nowoczesnych chlewni.

Działanie 5

➤ 2 wyjazdy studyjne

Dobre praktyki i doświadczenia przy zakładaniu grup operacyjnych na przykładzie Czech.

Innowacyjna hodowla świń na przykładzie rasy puławskiej w oparciu o pasze bez GMO.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 konferencja)

Innowacyjne metody produkcji roślinnej w województwie łódzkim

Operacje zrealizowane w województwie łódzkim - przykłady

Organizator: Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach

Wyjazd studyjny:

„Nowoczesne technologie i problemy przy uprawie warzyw pod osłonami”

- **Termin:** 9–10.10.2018 r.
- **Uczestnicy:** liczba 40 - rolnicy, przetwórcy warzyw, pracownicy naukowcy, doradcy rolni
- **Tematyka:** zapoznanie uczestników z innowacyjnymi technologiami oraz problemami jakie może spotkać rolnik przy uprawie warzyw pod osłonami. Przedstawienie najnowszych wyników badań naukowych w tej dziedzinie. Wymiana doświadczeń i wiedzy na temat uprawy roślin warzywnych pod osłonami pomiędzy środowiskiem naukowym, doradcami, rolnikami i przetwórcami.

Operacje zrealizowane w województwie małopolskim

Działanie 2:

➤ 1 szkolenie

Innowacyjne technologie w przetwórstwie mięsnym na poziomie gospodarstwa rolnego.

➤ 1 konferencja

Innowacyjne formy aktywizacji gospodarstw agroturystycznych, edukacyjnych i opiekuńczych na obszarze Małopolski.

➤ 2 publikacje

Innowacyjne technologie w przetwórstwie mięsnym na poziomie gospodarstwa rolnego.

Innowacyjne formy aktywizacji gospodarstw agroturystycznych, edukacyjnych i opiekuńczych na obszarze Małopolski.

➤ 1 wyjazd studyjny

Innowacje w chowie i hodowli bydła.

Działanie 5:

➤ 1 projekt (konferencja, wyjazd studyjny, publikacja)

Innowacyjne dla Małopolski metody i formy sprzedaży płodów rolnych bezpośrednio z pola i gospodarstwa.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 konferencja)

Innowacyjne rozwiązania w małych gospodarstwach rolnych w województwie

Operacje zrealizowane w województwie małopolskim - przykłady

Organizator: Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach

Szkolenie, publikacja:

„Innowacyjne technologie w przetwórstwie mięsnym na poziomie gospodarstwa rolnego”

- **Termin:** 12.09.2018 r.
- **Liczba uczestników:** 20 osób – rolnicy, doradcy rolniczy
- **Tematyka:** zapoznanie uczestników z zagadnieniami z zakresu technologii produkcji, wymagań higienicznych, bezpieczeństwa żywności z uwzględnieniem rolniczego handlu detalicznego. Zajęcia prowadzone były z podziałem na część: teoretyczną (wykłady) i praktyczną (warsztaty obejmujące proces produkcyjny: kiełbasy, parówek i szynki).
- Uzupełnieniem operacji było wydanie i rozdystrybuowanie 500 egzemplarzy publikacji, w której zawarte zostały zagadnienia dotyczące: procesów produkcyjnych oraz bezpieczeństwa żywności przy zakładaniu małego przetwórstwa na poziomie gospodarstwa rolnego.

Operacje zrealizowane w województwie mazowieckim

Działanie 5:

➤ 5 szkoleń

Mieszanki traw jako innowacyjna baza pasz objętościowych.

Przetwórstwo mleka - sposób na podniesienie dochodu w gospodarstwie.

Innowacyjne metody uprawy truskawek.

Innowacyjna gospodarka pasieczna.

Innowacyjne proekologiczne metody zwalczania chorób odglebowych w uprawie papryki pod osłonami.

➤ 4 wyjazdy studyjne

Technologia produkcji olejów roślinnych innowacyjnymi metodami.

Rozwój innowacyjnych form przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich.

Poszukiwanie partnerów do działania "Współpraca" inspirowane ekologią.

Wielokierunkowość gospodarstwa zielarskiego sposobem na rozwój obszarów wiejskich.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (5 szkoleń, 1 wyjazd studyjny, 1 konferencja)

Współpraca międzysektorowa, jako podstawa poznania innowacji w rolnictwie.

Operacje zrealizowane w województwie mazowieckim - przykłady

Organizator: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie

Wyjazd studyjny:

„Wielokierunkowość gospodarstwa zielarskiego sposobem na rozwój obszarów wiejskich.”

- **Termin:** 03-05.09.2018 r.
- **Uczestnicy:** liczba 50 – rolnicy, doradcy rolniczy, mieszkańcy obszarów wiejskich oraz przedsiębiorców.
- **Tematyka:** zapoznanie uczestników z wielokierunkowym i zrównoważonym rozwojem gospodarstw oraz przekazanie informacji dotyczących możliwości tworzenia grup operacyjnych.
- ✓ Wizyta w Gospodarstwie Ziołowym Zakątek w Korycinach.
- ✓ Udział w warsztatach ziołowych

Operacje zrealizowane w województwie opolskim

Działanie 2:

➤ 1 szkolenie

Innowacyjne metody oceny autentyczności i jakości miodu.

➤ broszury

Cykl specjalistycznych broszur nt. innowacyjnych zastosowań w rolnictwie.

Działanie 5:

➤ 2 szkolenia

Aktualna sytuacja producentów rolnych w zakresie organizacji sprzedaży zbóż i rzepaku.

Krótkie łańcuchy dostaw w rolnictwie - regulacje prawne i podatkowe.

➤ 1 projekt (cykl szkoleń, badanie ankietowe, broszura)

Kooperatywy spożywcze jako innowacyjna i efektywna forma prowadzenia działalności na obszarach wiejskich.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 konferencja)

Innowacyjne metody produkcji roślinnej w województwie opolskim.

Operacje zrealizowane w województwie opolskim - przykłady

Organizator: Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiuwie

Badania ankietowe, cykl 3 szkoleń, broszura:
„Kooperatywy spożywcze jako innowacyjna i efektywna forma prowadzenia działalności na obszarach wiejskich”

- **Termin szkolenia:** listopad 2018 r.
- **Uczestnicy:** liczba 60 - rolnicy oraz przedsiębiorcy rolni z terenu woj. opolskiego, doradcy rolniczy, osoby zainteresowane współpracą w ramach zagadnienia.
- **Tematyka:** zapoznanie uczestników z tematyką kooperatyw spożywczych jako innowacyjnej formy współpracy i prowadzenia działalności gospodarczej na terenach wiejskich.
- Uzupełnieniem operacji jest broszura uwzględniająca zbiorczą analizę dotyczącą funkcjonowania i perspektyw rozwoju kooperatyw spożywczych na terenie Opolszczyzny. Nakład broszury : 200 egzemplarzy.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Projekt opracowany przez Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiuwie.

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach schematu II Pomocy technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Operacje zrealizowane w województwie podkarpackim

Działanie 2:

➤ 1 projekt (seminarium i wyjazd studyjny)

Organizacja seminarium oraz wyjazdu studyjnego dotyczącego nowatorskiej uprawy owoców oraz produkcji wina jako działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów w zakresie wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich

Działanie 5:

➤ 1 projekt (seminarium i wyjazd studyjny)

Organizacja seminarium dotyczącego nowatorskiej uprawy i przetwórstwa owoców jako działania na rzecz poszukiwanie partnerów KSOW do współpracy w ramach działania „Współpraca” oraz wyjazdu studyjnego w celu poznania zagranicznych doświadczeń przydatnych w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 wyjazd studyjny)

Podjęcie współpracy w zakresie tworzenia grup operacyjnych dotyczących produkcji i dystrybucji żywności ekologicznej na Podkarpaciu.

Operacje zrealizowane w województwie podkarpackim- przykłady

Organizator: Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale

Wyjazd studyjny i seminarium:

„Organizacja seminarium oraz wyjazdu studyjnego dotyczącego nowatorskiej uprawy owoców oraz produkcji wina jako działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów w zakresie wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich”

- **Termin:** 22-27.10. 2018
- **Uczestnicy:** liczba 45 – rolnicy, przedsiębiorcy, przedstawiciele: instytucji naukowych, instytucji rolniczych i około rolniczych, liderzy środowisk lokalnych wspierający lub wdrażający innowacje na obszarach wiejskich, doradcy rolniczy.
- **Tematyka:** zapoznanie uczestników z regułami funkcjonowania branży produkcji win oraz przetwórstwa oliwek we Włoszech. Wizyty w tłoczni, w prywatnym gospodarstwie oraz w przedsiębiorstwach agroturystycznych ukierunkowanych na produkcję wina i oliwy z oliwek. Przedstawienie możliwości współpracy różnych podmiotów wchodzących w skład grup operacyjnych: rolników, stowarzyszeń, przedsiębiorców, doradców rolniczych, uczelni wyższych oraz tworzenia krótkich łańcuchów dostaw żywności.

Operacje zrealizowane w województwie podlaskim

Działanie 2:

➤ 1 seminarium

Ekologiczny chów bydła mięsnego nie jest trudny.

➤ 1 warsztat

Innowacje w gospodarstwie - zakładanie i prowadzenie pasieki.

➤ 1 wyjazd studyjny

Gospodarstwa opiekuńcze jako nowatorskie podejście do usług społecznych oferowanych mieszkańcom obszarów wiejskich poprzez prezentację dobrych praktyk na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego.

➤ 1 audycja, film

Rolniku poznaj innowacje.

Działanie 5:

➤ 2 operacje Partnerów SIR (2 konferencje)

Kierunki innowacyjnego, zrównoważonego rozwoju sektora rolno-spożywczego województwa podlaskiego.

Innowacyjne metody produkcji specjalnych i mleka w województwie podlaskim.

Operacje zrealizowane w województwie podlaskim - przykłady

Organizator: Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie

Audycja/film:

„Rolniku poznaj innowacje”

- Magazyn Rolniczy na TVP.pl
- **Termin:** 23-24.06.2018 r. (nagranie), 02.07.2018 r. (emisja)
- **Tematyka:** prezentacja i wspieranie innowacji w rolnictwie, szczególnie w chowie i hodowli zwierząt, w tym krów mlecznych. Ponadto zaprezentowano dobre praktyki, co wpłynęło na podwyższenie wiedzy hodowców, zwiększenie poziomu wiedzy dotyczącej wdrażania innowacji w rolnictwie oraz pozyskiwania środków na innowacje.

Informacje rolnicze

Start aktualności zagranica ceny i komentarze agropogoda galerie

02.07.2018, 12:35

Operacje realizowane w województwie pomorskim

Działanie 5:

➤ 1 warsztaty połączone z wyjazdem studyjnym

Innowacje w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich – utworzenie potencjalnej grupy.

➤ 1 wyjazd studyjny

Zielone Agro Show – innowacje w produkcji bydła.

➤ 2 projekty

Innowacje w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich - działania na rzecz powstania grupy operacyjnej - seminarium z wyjazdem studyjnym, punkt informacyjny na targach, ulotka.

Rolnictwo ekologiczne – innowacje w produkcji i przetwórstwie na rzecz skracania łańcucha dostaw (POMORSKI EKOFESTIWAL) – szkolenie, broszura, film promocyjny.

➤ 2 operacje Partnerów KSOW

Działania na rzecz powstania potencjalnej grupy operacyjnej w zakresie produkcji, marketingu i sprzedaży produktów pszczelich – seminarium, wyjazd studyjny, broszura.

Innowacyjne metody produkcji zwierzęcej, w tym bydła mięsnego w województwie

Operacje zrealizowane w województwie pomorskim - przykłady

Organizator: Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

Szkolenie, plakat, broszura, film promocyjny:

Rolnictwo ekologiczne – innowacje w produkcji i przetwórstwie na rzecz skracania łańcucha dostaw (POMORSKI EKOFEСТИWAŁ)

➤ **Termin:** 22.09.2018 r.

➤ **Uczestnicy:** liczba 80 –rolnicy, producenci, przedsiębiorcy, członkowie stowarzyszenia, doradcy i specjaliści ODR-ów oraz przedstawiciele instytucji naukowo-badawczych. Dodatkowo pośrednią grupą byli konsumenci żywności ekologicznej (około 1000 osób dziennie odwiedzających Gdański Bazar Natury, do tego w zależności od miejsca telebimu: od 600 000.

➤ **Tematyka:** Zapoznanie uczestników z innowacyjnymi rozwiązaniami, wymiana fachowej wiedzy i dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacji w rolnictwie ekologicznym, pomoc w opracowaniu wniosku o dofinansowanie w zakresie działania „Współpraca” w ramach PROW 2014-2020.

- Bazar produktów ekologicznych ze stoiskiem edukacyjnym.
- Przez dwa tygodnie przed wydarzeniem - kampania informacyjno-edukacyjna. Na 4 telebimach w Trójmieście wyświetlany był spot, zapraszający na wydarzenie, jak również informujący o zasadach produkcji ekologicznej, jak rozpoznać produkty ekologiczne i jakiego oznakowania szukać na

Operacje zrealizowane w województwie śląskim

Działanie 2:

➤ 2 konferencje

Krótkie łańcuchy dostaw żywności w oparciu o produkty regionalne w województwie śląskim.

Dokonania SIR w Polsce oraz przetwórstwo na poziomie gospodarstwa, jako elementy podniesienia jakości realizacji programu w województwie śląskim.

➤ 2 wyjazdy studyjne

Innowacyjne technologie w przetwórstwie sadowniczym- produkcja cydru szansą dla rolników woj. śląskiego.

Rolnictwo zaangażowane społecznie - jako innowacyjny kierunek działalności pozarolniczej.

➤ 1 publikacja

Krótkie łańcuchy dostaw żywności w oparciu o produkty regionalne w województwie śląskim.

Działanie 5:

➤ 1 projekt (warsztaty i spotkania)

Modele współpracy PZDR województwa śląskiego z potencjalnymi Grupami Operacyjnymi.

Operacje zrealizowane w województwie śląskim - przykłady

Organizator: Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie

Wyjazd studyjny:

„Innowacyjne technologie w przetwórstwie sadowniczym - produkcja cydru szansą dla rolników woj. śląskiego”

- **Termin:** 18-20.06.2018 r.
- **Uczestnicy:** 30 osób - rolnicy, sadownicy, doradcy rolniczy, przedsiębiorcy, mieszkańcy obszarów wiejskich.
- **Tematyka:** zapoznanie uczestników z innowacyjnymi rozwiązaniami w technologiach sadowniczych, przechowywaniu, sortowaniu, pakowaniu i chłodzeniu owoców, sprzedaży i marketingu; omówienie możliwości praktycznego zastosowania przedstawianych rozwiązań. Przedstawienie zagadnień dotyczących funkcjonowania Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, nawiązania kontaktów i współpracy między potencjalnymi uczestnikami grup operacyjnych.

Operacje zrealizowane w województwie świętokrzyskim

Działanie 2:

➤ 1 konferencja

Innowacyjne rozwiązania dla upraw ogrodniczych dla zwiększenia ich dochodowości (gatunki alternatywne).

➤ 1 wyjazd studyjny

Gospodarstwa opiekuńcze jako alternatywna forma rozwoju gospodarstw świętokrzyskich - dobre przykłady funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych w Holandii i Polsce.

Działanie 5:

➤ 1 szkolenie z warsztatami

Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie przetwórstwa owoców i warzyw w małych oraz średnich gospodarstwach.

➤ 2 wyjazdy studyjne

Innowacyjne rozwiązania belgijskie w systemach formowania drzew oraz w systemach osłon w sadach czereśniowych dla uzyskiwania owoców wysokiej jakości.

Innowacyjne techniki i technologie produkcji, sprzedaży i przetwórstwa produktów ekologicznych.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 wyjazd studyjny, 1 konferencja)

Budowanie grupy partnerskiej ukierunkowanej na innowacyjne metody produkcji i

Operacje zrealizowane w województwie świętokrzyskim - przykłady

Organizator: Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach

Wyjazd studyjny:

„Gospodarstwa opiekuńcze jako alternatywna forma rozwoju gospodarstw świętokrzyskich - dobre przykłady funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych w Holandii i Polsce”

- **Termin:** 10-14.09.2018 r.
- **Uczestnicy:** 22 osoby - rolnicy, doradcy działu rozwoju obszarów wiejskich oraz przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach.
- **Tematyka:** zapoznanie uczestników z kwestią prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego i rozwoju usług opiekuńczych jako innowacyjnego kierunku działalności pozarolniczej
  - ✓ 5 wizyt w gospodarstwach opiekuńczych w Holandii
  - ✓ 2 wizyty w gospodarstwach agroturystycznych uczestniczących w projekcie realizowanym przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie pn. „Zielona opieka”.

Operacje zrealizowane w województwie warmińsko-mazurskim

Działanie 2:

➤ 1 seminarium

II Warmińsko-Mazurskie Forum Innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

➤ 1 publikacja

II Warmińsko-Mazurskie Forum Innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

➤ 1 projekt (wyjazd studyjny i seminarium)

Certyfikacja produktu tradycyjnego – innowacyjny kierunek promocji żywności regionalnej.

Działanie 5:

➤ 4 wyjazdy studyjne

Od pola do widelca – produkcja, przetwórstwo i sprzedaż w ekologii.

Zastosowanie innowacyjnych technologii w szacowaniu strat spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.

Dobre praktyki wdrażania innowacji w gospodarstwach ogrodniczych.

Możliwości rozwoju innowacji przy wykorzystaniu badań naukowych i wyników wdrożeń prowadzonych przez instytuty naukowe.

➤ 3 publikacje

Od pola do widelca – produkcja, przetwórstwo i sprzedaż w ekologii.

Zastosowanie innowacyjnych technologii w szacowaniu strat spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.

Możliwości rozwoju innowacji przy wykorzystaniu badań naukowych i wyników wdrożeń prowadzonych przez instytuty naukowe.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 konferencja)

Innowacyjne metody produkcji specjalnych i mleka w województwie warmińsko-mazurskim.

Operacje zrealizowane w województwie warmińsko-mazurskim - przykłady

Organizator: [Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie](#)

Wyjazd studyjny:

„Zastosowanie innowacyjnych technologii w szacowaniu strat spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych”

➤ **Termin:** 16.06.2018 r.

➤ **Uczestnicy:** 30 osób - rolnicy, doradcy rolniczy, przedsiębiorcy rolni oraz przedstawiciele świata nauki

➤ **Tematyka:** zapoznanie uczestników z innowacjami w rolnictwie na przykładzie sprzętu i technologii wykorzystywanych do szacowania strat, a także z korzyściami płynącymi z zastosowania innowacyjnych technologii w szacowaniu strat spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w rolnictwie.

✓ Wizyta w gospodarstwie, w którym przedstawiono w praktyce zastosowanie dronów w szacowaniu strat.

Operacje zrealizowane w województwie wielkopolskim

Działanie 2:

➤ 1 szkolenie z warsztatami

Gospodarowanie wodą w gospodarstwie rolnym.

➤ 1 warsztaty

Innowacje w nawożeniu roślin zbożowych.

➤ 2 konferencje

Ocena liniowa w nowoczesnej hodowli koni (połączona z warsztatami)

Innowacyjność warunkiem wzrostu dochodu rolniczego.

➤ 2 publikacje

Wielkopolski szparag - produkcja i dystrybucja.

Gospodarowanie wodą w gospodarstwie rolnym

➤ 2 wyjazdy studyjne

Nowoczesne gospodarowanie pasieką

Innowacyjne niskoemisyjne praktyki w rolnictwie.

➤ 1 projekt (4 stoiska wystawiennicze, 2 filmy)

Innowacje w rolnictwie z zakresu ICT.

Operacje zrealizowane w województwie wielkopolskim

Działanie 5:

➤ 1 seminarium

Genomika i GMO, ważne wydarzenia w sposobie zarządzania produkcją zwierzęcą.

➤ 1 publikacja

Nowoczesna hodowla bydła z wykorzystaniem embriotransferu.

➤ 3 wyjazdy studyjne

Współpraca na rzecz innowacyjności w pszczelarstwie.

Nowoczesna hodowla bydła z wykorzystaniem embriotransferu.

Innowacje w chowie i hodowli bydła na przykładzie francuskich doświadczeń.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 konferencja)

Innowacyjne metody produkcji roślinnej w województwie wielkopolskim.

Operacje zrealizowane w województwie wielkopolskim - przykłady

Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

seminarium: „Genomika i GMO, ważne wydarzenia w sposobie zarządzania produkcją zwierzęcą”

➤ **Termin:** 09.06.2018 r.

➤ **Uczestnicy:** 130 osób - rolnicy zajmujący się hodowlą zwierzęcą, przedstawiciele instytucji naukowo-badawczych i branżowych związków hodowlanych oraz doradcy.

➤ **Tematyka:** Seminarium dotyczyło obszaru zarządzania produkcją zwierzęcą, z uwzględnieniem tematyki genomiki w ujęciu naukowym i w praktyce rolniczej, problematyki GMO – pasze ze składnikami modyfikowanymi genetycznie. Zapoznanie z nowoczesnymi, innowacyjnymi metodami zarządzania produkcją zwierzęcą uwzględniającymi potencjał genetyczny i warunki środowiskowe (żywienie) w ujęciu teoretycznym i praktycznym

✓ Dodatkowo został przygotowany punkt informacyjny dla osób zainteresowanych wykorzystaniem dofinansowania na powstanie Grup Operacyjnych zainteresowanych wdrażaniem innowacyjnych rozwiązań w ramach Działania „Współpraca” PROW 2014-2020.

Operacje zrealizowane w województwie zachodniopomorskim

Działanie 2:

➤ 1 pokazy polowe

Polowe pokazy pracy maszyn rolniczych - innowacje (III edycja).

➤ 1 warsztaty

Przetwórstwo mleka sposobem na dywersyfikację dochodów.

➤ 1 wyjazdy studyjny

Innowacyjne i alternatywne metody upraw oraz metody poprawy rentowności w małych gospodarstwach.

Działanie 5:

➤ 2 szkolenie połączone z wyjazdem studyjnym

Wyjazd studyjny dla rolników, przedsiębiorców rolnych, doradców rolnych, partnerów SIR do Szwecji. Doświadczenia w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych.

Współpraca wsparciem dla innowacji w uprawie roślin wysokobiałkowych.

➤ 1 wyjazd studyjny

Nowe rasy zwierząt gospodarskich przykładem innowacyjnych rozwiązań genetycznych i technologicznych wzrostu opłacalności produkcji zwierzęcej.

➤ 1 operacja Partnera KSOW (1 konferencja)

Innowacyjne metody produkcji zwierzęcej, w tym bydła mięsnego w województwie zachodniopomorskim.

Operacje zrealizowane w województwie zachodniopomorskim- przykłady

Organizator: Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach

Wyjazd studyjny:

„Nowe rasy zwierząt gospodarskich przykładem innowacyjnych rozwiązań genetycznych i technologicznych wzrostu opłacalności produkcji zwierzęcej”

- **Termin:** 13 – 14.11.2018 r.
- **Uczestnicy:** liczba 40 - rolnicy, doradcy rolniczy, hodowcy zwierząt, przedstawiciele instytucji pracujących na rzecz rolnictwa
- **Tematyka:** zapoznanie polskich hodowców z pozyskiwaniem mleka w Niemczech zgodnie z wymogami UE w warunkach gospodarstwa rolnego, z nowymi rasami zwierząt, mechanizacją produkcji zwierzęcej i innowacyjnymi osiągnięciami w genetyce i doskonaleniu ras zwierząt. Zapoznanie uczestników z najnowszymi osiągnięciami techniczno-technologicznymi dotyczącymi żywienia zwierząt gospodarskich bez udziału pasz genetycznie modyfikowanych oraz maszynami i urządzeniami zapewniającymi dobrostan dla zwierząt gospodarskich oraz mechanizacją i robotyzacją produkcji zwierzęcej, której głównym celem jest zminimalizowanie ciężkiej pracy fizycznej hodowców przy obsłudze i pielęgnacji zwierząt.
- ✓ zwiedzanie Międzynarodowej wystawy i pokazu zwierząt gospodarskich w Hanowerze (Niemcy).

Operacje zrealizowane przez CDR i WODR

Relacje z operacji zrealizowanych przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie i Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego w ramach Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2018-2019 w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, udostępnione są na stronie internetowej SIR w zakładce „Aktualności” w formie **miesięcznych podsumowań**.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Europa Inwestująca w obszar wiejski”
Materiał opracowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Warszawie
Materiał współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

**Operacje zrealizowane przez
Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
i Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego**
w ramach Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2018-2019
w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich

WRZESIEŃ 2018 r.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Warszawie
Dział Innowacji w Rolnictwie

Ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
Tel.: 22 623 22 49
<http://sir.cdr.gov.pl>
e-mail: warszawa@cdr.gov.pl
www.facebook.com/SieciSIR
www.twitter.com/SieciSIR

Opracowano na podstawie informacji udostępnionych na stronach internetowych Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego oraz informacji przekazanych przez elektroniczną de CDR w Brwinowie Oddział w Warszawie Dział Innowacji w Rolnictwie

1

Spis treści

1. Wielokierunkowość gospodarstwa zielarskiego sposobem na rozwój obszarów wiejskich ...	2
2. Poszukiwanie i przygotowanie potencjalnych członków grup operacyjnych w województwie lubuskim – na przykładzie dobrych praktyk z województwa kujawsko-pomorskiego	5
3. Wyjazd studyjny do Austrii jako działanie na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla osób wdrażających innowacje na obszarach wiejskich	6
4. Innowacje w praktyce – cykl warsztatów polowych: rzepak, soja, kukurydza	9
5. Innowacyjne metody wytwarzania produktów pochodzenia pszczelego oraz sposób doboru ziół do produkcji ziołomiodów	11
6. Spotkanie informacyjno – szkoleniowe dla brokerów innowacji oraz pracowników CDR i ODR wspierających prace związane z wdrażaniem działania „Współpraca”	12
7. Gospodarstwa opiekuńcze jako alternatywna forma rozwoju gospodarstw świętokrzyskich - dobre przykłady funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych w Holandii i Polsce	13
8. Nowoczesna hodowla bydła z wykorzystaniem embriotransferu	15
9. Budowanie sieci partnerstw w celu wdrażania innowacji w zakresie wprowadzania do obrotu żywności wysokiej jakości	17
10. Innowacyjne technologie w przetwórstwie mięsnym w posiomie gospodarstwa rolnego	19
11. Współczesne wyzwania gospodarki wodnej na obszarach wiejskich	21
12. Zakładanie plantacji winorośli. Uprawa winogron, produkcja wina, soków – alternatywą dla lubelskich rolników	24
13. Innowacyjne technologie w rolnictwie precyzyjnym	25
14. Innowacyjne metody w procesach przetwórczych owoców winorośli	27
15. Rolnictwo ekologiczne – innowacje w produkcji i przetwórstwie na rzecz skracania łańcucha dostaw (POMORSKI EKOFESTIWAL)	28
16. Innowacyjne dla Małopolski metody i formy sprzedaży produktów rolnych bezpośrednio z pola i gospodarstwa	30
17. Gospodarowanie wodą w gospodarstwie rolnym	31
18. Technologia produkcji olejów roślinnych innowacyjnymi metodami	32
19. Mieszanki traw jako innowacyjna baza pasz objętościowych	34

1. Wielokierunkowość gospodarstwa zielarskiego sposobem na rozwój obszarów wiejskich

Organizator: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie
Data: 3-5 września 2018 r.
Miejsce: Złoty Zakątek w Korynacinach
Forma: wyjazd studyjny

2

Więcej informacji: <https://www.odr.pl/main/aktualnosci/swietokrzyscy-rolnicy-z-wiadze-w-holandzkiej-gospodarstwach-opiekunczych/168711>

8. Nowoczesna hodowla bydła z wykorzystaniem embriotransferu

Organizator: Wielkopolskie Ośrodki Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
Data: 10 - 14 września 2018 r.
Miejsce: Holandia
Forma: wyjazd studyjny
Opis:
Uczestnikami wyjazdu byli hodowcy bydła, specjaliści, przedstawiciele związku hodowców oraz doradcy. W trakcie wyjazdu uczestnicy zwiedzili gospodarstwo hodowli zwierząt

15

Dziękuję za uwagę!

**SIEĆ NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH**